

Jak dosáhnout magické hranice 100 000

Společnost Eurofarm Systems již téměř dvacet let úspěšně poradensky spolupracuje se stovkami zemědělských chovů v České republice v oblasti zdraví mléčné žlázy, ekonomiky získávání mléka a jeho kvality. Setkali jsme se s jednatelkou Janou Jelínkovou, abychom se zeptali, jak hodnotí v tomto směru aktuální situaci v našich chovech, a nahlédli pod pokličku nového konceptu, který Eurofarm právě spouští.

Jak hodnotíte uplynulé roky?

Troufám si říct, že takto koncepčně, systematicky a plošně jsme aktivní poradenství v oboru hygieny, získávání mléka, postupů dojení a řešení zdraví vemene začali v České republice dělat mezi prvními. V roce 2003, kdy Eurofarm vznikal, se jednalo o odlišný koncept poradenství. Znamenalo to velký risk a počáteční investice. Bylo potřeba nejprve vybudovat tým odborných poradců, investovat do jejich vzdělávání, začít v podnicích pracovat systematicky a kontinuálně. No a někdy i přesvědčit chovatele, že má smysl se dojením, záněty a kvalitou mléka intenzivně zabývat.

Zdá se, že se záměr podařil?

Ano a jsem na Eurofarm a kolegy hrdá. Na začátku byla spousta překážek a v chovech často neochota něco měnit. Hygiena dojení byla z dnešního pohledu v plenkách. Neexistovaly žádné standardizované postupy dojení, rukavice nebo jednorázové utěr-

ky. Jakmile jsme ale začali při řešení zdraví vemene postupovat systematicky, přišly výsledky. Chovatelé viděli, že po zvládnutí systému jim nejen ubyla práce s nemocnými zvířaty, ale nadojili více mléka, zlepšila se tržnost, a bylo tedy i více peněz za mléko. To je vždycky nejlepší motivace a potvrzení správnosti nastoupené cesty.

Jak se vaše poradenské služby vyvíjely v čase?

Po založení Eurofarmu jsme začali s úplným základem, což byly a jsou správné postupy dojení a hygienické zásady při získávání mléka. To zahrnovalo pravidelná školení dojičů, kontroly dojení a hygieny. Hodně si zakládáme na individuálním přístupu ke každému podniku a jeho potřebám. Čím hlouběji jsme se do této problematiky dostávali, tím více nás to nutilo nabídku servisních služeb rozšiřovat a současně zkvalitňovat, abychom byli schopni slibované výsledky v praxi přinášet.

Kolem roku 2010 jsme z tohoto důvodu začali velmi intenzivně spolupracovat se zahraničními specialisty v různých souvisejících oborech – dojičské technologie a ověřování jejich správné funkce. To znamená měření dojření podle ISO norem, s tím související technologie šetrného a fyziologického dojení nebo kontrola práce dojičů pomocí přístroje LactoCorder. Dále bych asi zmínila speciální mikrobiologické rozborů na stanovení patogenů, cílené a odborně správné použití jednotlivých účinných látek, a mnoho dalšího. Právě tyto spolupráce, trvající dodnes, nás posunuly kvalitativně na novou úroveň.

To byla vždycky vaše vize?

Určitě ano, s tím jsem do toho na začátku šla. Přinést chovatelům služby, které jim skutečně budou ku prospěchu. Naši odborní poradci jsou kontinuálně školeni převážně zahraničními specialisty, neustále sledujeme aktuální vývoj a přinášíme novinky v oboru. V průběhu let se také v rámci týmu vykristalizovali specialisté, kteří se přirozeným talentem nebo zájmem vypracovali na špičky v některých konkrétních tématech, například faremní kultivaci, nastavení a správné funkčnosti dojičských zařízení nebo zaprahování bez použití antibiotik. Všeobecně naši sílu vidím právě v tom, že jsme specializovaní. Nesnažíme se tvářit, že jsme „experti úplně na všechno“. Věnujeme se problematice kvality mléka, dojení a zdraví krav, především vemene.

Jaké v tomto směru plánujete další kroky?

V každém případě chceme naši odbornou úroveň a přínos chovům ještě zvýšit. Špičkové výsledky jsou jednoznačně prioritou. Aktuálně spouštíme Koncept 100 000, což je projekt zamě-

Jana Jelínková, jednatelka společnosti Eurofarm Systems s. r. o.

řený na dosažení ještě lepších výsledků zdraví i produkce mléka. Chceme i v České republice posunout hranici toho, co je považováno za zdravé vemeno a nový standard. Tou hranicí je počet somatických buněk na úrovni 100 000 v 1 ml mléka.

Co vás přivedlo na myšlenku snížení průměru somatických buněk krav nebo dokonce celého stáda na 100 000?

Když jsme začínali, bylo obvyklé mít počet somatických buněk (PSB) zhruba v rozmezí 250 000 až 300 000/ml. Postupem let se díky zlepšování technologií a ustájení, poradenství, dostupnosti informací ze světa atd. tato hranice posunula na dnešních 200 000. To je úroveň, která se u nás všeobecně považuje za znak zdravé mléčné žlázy.

Z mnoha zdrojů, výzkumů, studií, ale i praxe ve světě i u nás ale víme, že skutečně zdravé vemeno vykazuje PSB hluboko pod touto hranicí, a to

Poradci společnosti Eurofarm budou s chovatelem postupovat po jednotlivých krocích ke zlepšení obsahu somatických buněk v mléce

konkrétně již zmíněných 100 000 somatických buněk v jednom mililitru mléka nebo méně.

Dosahují již někde takových výsledků?

Možná je to překvapivé, ale ano. Po pravdě, na začátku to do určité míry překvapilo i mě. To, že jsou chovy, které takovou hranici mohou dosáhnout, bylo jasné. Ale že bychom mohli mluvit o reálném novém cíli, bylo s otazníkem. Proto nás zajímalo, jak to vypadá v zemích, se kterými by se naše chovy mohly srovnávat. Například ve Wisconsinu mělo průměrný počet SB z KU do 100 000 úctyhodných 80 % krav. Je třeba doplnit i to, že se zde bavíme o více než 400 000 dojnících ve skupině podniků s užitkovostí nad 11 000 litrů mléka. Stejně tak se na tuto hranici "zdraví vemene" dívají i v sousedním Německu. Je tedy evidentní, že dosažení těchto výsledků je nejen reálné, ale se stále se zlepšující úrovní managementu v chovu krav je to jednoznačná cesta do budoucna.

Proč by měli chovatelé chtít snižovat hranici PSB svých krav na 100 000?

Z mnoha důvodů, které by vydaly na celou brožuru, a nikoliv na jeden článek. Můžeme si říct alespoň ty nejjednodušší. Prvním je snižování nákladů na chov dojníc. Zdravá kráva je vždy ekonomičtější než nemocná kráva. Do této kategorie snížení nákladů patří například vylévané mléko, náklady na léčivé přípravky, snížení produkční kapacity vemene, brakace – respektive dlouhověkost a s ní související celoživotní užitkovost.

Na druhé straně vah máme naopak zvýšení profitability a tržeb. Sem patří například vyšší užitkovost a tržnost, příplatky za množství a kvalitu, tržby za prodej zvířat (při optimální míře brakace) atd. Pochopitelně bychom mohli započítat i chovatelskou image, protože výše somatických buněk, produkce a kvalita mléka jsou rozhodně parametry ukazující úroveň chovu.

Do budoucna bude také stále důležitější u výroby potravin vnímání spotřebitelskou veřejností. Sem patří snižování spotřeby antibiotik, méně nemocných zvířat obecně, méně stresu a bolesti. Společnost chce vidět krávu jako spokojeného živého tvora,

Z mnoha zdrojů i praxe ve světě i u nás vyplývá, že skutečně zdravé vemeno vykazuje maximálně 100 000 somatických buněk v jednom mililitru mléka

nikoliv jako robota na výrobu mléka. Ještě můžeme zmínit zdravotní a manažerské přínosy – zlepšení imunity, méně výkyvů ve zdravotním stavu i při nárazových událostech (počasí, vakcinace, krmení...), snížení brakace, nižší infekční tlak, zvýšení užitkovosti a podobně. Určitě by bylo třeba i zmínit to, že nejnáchylnější na onemocnění vemene jsou často dojnice s vysokou užitkovostí, tedy ta geneticky nejčestnější zvířata ve stádě. Ta je potřeba aktivně chránit.

Chápu správně, že nehovoříme jen o akutních zánětech?

Přesně tak. Pokud jde o akutní záněty, je dnes už všeobecně známo, že patří z celkového pohledu k nejnáchylnějším onemocněním vůbec. Už před mnoha lety jsme s našimi chovateli počítali náklady na onemocnění klinickou mastitidou. Došli jsme už tehdy k průměrnému číslu 8 000 až 10 000 Kč na jeden případ. Při dnešní užitkovosti, genetice, cenách práce, léčiv a dalších vstupech to může být i více. Zahraniční výpočty – ať už v Evropě, nebo USA vycházejí velmi podobně.

U subklinických zánětů lze ztráty také vyčísřit?

Akutní klinické mastitidy jsou jen vrchol ledovce. Dnes už si většina chovatelů uvědomuje, že tu větší část ztrát představují subklinické záněty.

V každodenním shonu se jim věnují spíše podniky s opravdu dobrým managementem. Čas a úsilí věnované subklinickým zánětům je investice, která se ale bohatě vrátí. Pokud bychom se na to podívali řečí čísel: porovnáme-li ztrátu užitkovosti dojníc, které mají PSB 200 000 s kravami s požadovanými 100 000 somatických buněk v jednom mililitru, dělá to u holštýnských krav v průměru 1,5 litru mléka denně a u strakatých krav 1 litr denně. To jsou v závislosti na užitkovosti a velikosti stáda roční ztráty ve výši několika milionů.

Právě proto má smysl se nad touto novou hranicí zdravé mléčné žlázy zamyslet a snažit se ji v praxi začít realizovat. Hranice 200 000 PSB je podle mého názoru již překonána.

Ráda bych tu při této příležitosti ještě zmínila jednu studii, která podtrhuje vše výše uvedené.

Z této studie provedené v USA (M. Lormore, Zoetis 2017) vyplývá, že mezi šesti nejdůležitějšími parametry z 85 % ovlivňujícími profitabilitu chovů mléčného skotu je na prvním místě průměrný počet somatických buněk. Nikoliv tedy jen akutní záněty, nýbrž jakékoliv záněty, i ty subklinické. Až za nimi následuje na druhém místě množství nadojeného ECM mléka, dále úhyny krav, náklady na obměnu stáda, úroveň zabřezávání a procento prvotetek přeživších první laktaci.

To vypadá jako velká výzva pro chovatele. Kdy a jak Koncept 100 000 odstartuje?

Koncept spouštíme od května letošního roku. Pečlivě připravě jsme věnovali uplynulý rok, nyní máme tento komplexní koncept připravený. Vypracovali jsme konkrétní postupy a detailní vstupní analýzy chovů, standardizované postupy pro všechny činnosti, kde je to opodstatněné. V každém podniku budeme postupovat individuálně podle výchozí situace i faktorů, které působí na konečný výsledek. Společně s chovatelem si budeme s ohledem na jeho priority a možnosti stanovovat průběžné cíle a úkoly a ty pak pravidelně zavádět, posouvat a vyhodnocovat. Jednoznačně nejdůležitější je zavedení systémů. My máme slovo SYSTEMS dokonce i v názvu a přesně tohle je ten důvod. Bez systému, kontinuity a kontroly bychom se k požadovanému výsledku nedostali.

Pro koho bude Koncept 100 000 určený?

Jak říká jeden z našich zahraničních školitelů a specialistů Dr. Reinhard Tschischkale: „Výše somatických buněk je vždy rozhodnutí chovatele.“ To je i odpověď na tuto otázku. Koncept 100 000 je určený pro každý podnik, který je progresivní, má chuť a potenciál své výsledky, tržby a prestiž posouvat dál. Je to výzva pro vedení živočišné výroby a vlastně celého podniku. Však také farmy, které se pyšní už dnes nejlepšími výsledky, mají nastavené systémy práce a management stáda. Takové chovy mají obrovský potenciál své výsledky ještě zlepšit, posunout hranice toho, co je vnímáno jako zdravé vemeno a maximalizovat finanční efekt z chovu dojníc. Jinými slovy: Koncept je určený pro ty, kteří budou mít ambice této hranice dosáhnout. Těm jsme připraveni na této cestě pomoci, aby se k cíli dostali co možná nejkratší a nejjistější cestou.

Již jsem zmínila, že vždy budeme postupovat individuálně a po jednotlivých krocích a etapách. Podle výchozí situace si vždy společně s chovatelem stanovíme příští metu a k té budeme společně směřovat. A když ji docílíme, můžeme si stanovit novou a latku zvednout. Vždy to bude výzva. Ale výsledek za to rozhodně stojí a vynaložené úsilí bohatě odmění.

Text a foto Jana Velechovská